

Ibragimova Shahnoza Utkirovna

Fuqarolik ishlari bo'yicha Yakkasaroy tumanlararo sudi sudyasi

TRANSCHEGARAVIY MA'LUMOTLARNI HIMOYA QILISHNING HUQUQIY ASOSLARI

Annotatsiya: Ushbu maqola transchegaraviy ma'lumotlarni himoya qilishni huquqiy tartibga solish bilan bog'liq ko'p qirrali muammolarni o'rganadi, milliy yurisdiksiyalarning murakkab kesishishiga va transchegaraviy huquqiy qiyinchiliklarni hal qilishda yuzaga keladigan murakkabliklarga qaratiladi. Tahlil amaldagi qonunchilik bazasining nomutanosibligi, yurisdiksiyalar bo'yicha muvofiqlashtirishning yo'qligi, turli madaniy va huquqiy an'analarning transchegaraviy ma'lumotlar to'g'risidagi ishlarni hal etishga ta'sirini o'rganadi. Muayyan holatlar va xalqaro sa'y-harakatlarni ko'rib chiqish orqali maqola transchegaraviy ma'lumotlarni samarali tartibga solishga to'sqinlik qilayotgan dolzarb muammolarni yoritishga qaratilgan va yanada yaxlit va global darajada javob beradigan qonunchilik bazasi bo'yicha tavsiyalar taklif qiladi.

Annotation: This article explores the multifaceted challenges of cross-border data protection law, focusing on the complex intersection of national jurisdictions and the complexities involved in resolving cross-border legal challenges. The analysis examines the impact of the disparity of the current legal framework, lack of coordination across jurisdictions, and different cultural and legal traditions on the resolution of cross-border data cases. By examining specific cases and international efforts, the article aims to shed light on the current challenges that hinder effective regulation of cross-border data and offers recommendations for a more holistic and globally responsive legal framework.

Аннотация: В этой статье исследуются многогранные проблемы законодательства о трансграничной защите данных, уделяя особое внимание сложному пересечению национальных юрисдикций и сложностям, связанным с решением трансграничных юридических проблем. В анализе рассматривается влияние различий в действующей правовой базе, отсутствия координации между юрисдикциями, а также различных культурных и правовых традиций на разрешение дел, связанных с трансграничными данными. Рассматривая конкретные случаи и международные усилия, статья призвана пролить свет на текущие проблемы, которые препятствуют эффективному регулированию трансграничных данных, и предлагает рекомендации по созданию более целостной и глобальной правовой базы.

Kalit so'zlar: Internet jinoyat, jinoiy yurisdiksiya, yurisdiksiyaviy ziddiyat, transchegaraviy jinoyat, transchegaraviy tekshirish, transchegaraviy ma'lumotlar

I. Kirish

Transchegaraviy ma'lumotlar oqimi bugungi global iqtisodiy va ijtimoiy o'zaro aloqalar uchun juda muhimdir. Ular xalqaro biznes operatsiyalari, logistika, ta'minot zanjirlari va global aloqalarni asoslaydi. Shu bilan birga, transchegaraviy ma'lumotlar oqimlari maxfiylik va ma'lumotlarni himoya qilish, intellektual mulk, raqamli xavfsizlik, milliy xavfsizlik, tartibga solish imkoniyatlari va savdo bilan bog'liq xavotirlarni kuchaytirib, qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi.

Transchegaraviy ma'lumotlar oqimiga oid qoidalar va qoidalarning tobora kuchayib borayotgani nafaqat turli yurisdiksiyalarda maxfiylik va ma'lumotlarni himoya qilish kabi davlat siyosati maqsadlarini samarali qo'llashni qiyinlashtirmoqda, balki firmalarning bozorlar bo'ylab ishlashini ham qiyinlashtirmoqda, bu esa ularning xalqaro va xalqarolashtirish qobiliyatiga ta'sir qiladi, global miqyosda ishlashdan foyda ko'radi. Garchi bu sohadagi ko'p ishlar transchegaraviy ma'lumotlar oqimiga yondashuvlardagi farqlarni ta'kidlashga qaratilgan bo'lsa-da, turli yondashuvlarni birlashtirishda qurilish bloklari bo'lib xizmat qilishi mumkin bo'lgan umumiy elementlarni aniqlashga kamroq e'tibor qaratildi. Transchegaraviy ma'lumotlar uzatishni tartibga solish yondashuvlarida umumiyliklarni xaritalash orqali ushbu maqola mamlakatlar transchegaraviy ma'lumotlar oqimini ta'minlaydigan "ishonchli" muhitlarni yaratish usullarini ta'kidlaydi. Ushbu ishning asosiy g'oyalari quyidagilardan iborat:

- "ishonch bilan ma'lumotlar erkin oqimi" deb atalgan narsaga imkon beradigan yagona mexanizm yo'q. Hukumatlar turli, hatto bir nechta va bir-birini to'ldiruvchi yondashuvlarni qo'llaydilar.

- Transchegaraviy o'tkazmalarni himoya qilishning bir qator bir tomonlama mexanizmlari mavjud. Bu himoya choralari o'tkazishdan oldin davlat sektorining roziligini talab qiladimi (oldindan ruxsat berilgan himoya choralari) yoki xususiy sektorga o'tkazmalarni qanday himoya qilish bo'yicha o'z ixtiyorini qoldirishiga (ochiq himoya choralari) qarab farqlanadi. Tahlil shuni ko'rsatadiki, davlat adekvatligi to'g'risidagi qarorlar va huquqiy kafolatlar kabi oldindan ruxsat berilgan kafolatlar (65%) keng tarqalgan. Biroq, ochiq kafolatlar, jumladan, javobgarlik tamoyillari, xususiy sektorning muvofiqligini baholash va shartnomalar ham keng qo'llaniladi (54%). Ko'pgina mamlakatlar ma'lumotlarni uzatishda himoya vositalarini birlashtiradi, ammo ular buni turli yo'llar bilan amalga oshiradilar.

- Maxfiylik va shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish, shu jumladan xalqaro o'tkazmalar bo'yicha konsensus yaratishga qaratilgan ko'p tomonlama kelishuvlar ham keng qabul qilingan (jumladan, 97 ta davlat tomonidan). Natijada, ushbu kelishuvlarning haydovchisi sifatida OECD va rivojlanayotgan mamlakatlar misolida mavjud ichki maxfiylik va ma'lumotlarni himoya qilish qoidalariga kiritilgan elementlarning 68% bir-biriga mos keladi. Bu mavjud ramkalarida yuqori darajadagi umumiylik mavjudligini va shuning uchun ma'lumotlarni uzatishni ta'minlash uchun umumiy asoslar mavjudligini ko'rsatadi.

- 2008 yildan beri 72 ta iqtisod o'rtasida tuzilgan 29 ta savdo bitimi ma'lumotlar oqimiga oid qoidalarini o'z ichiga olgan. Barcha qoidalar bir xil chuqurlikka ega emas - kelishuvlarning 45% ma'lumotlar oqimi bo'yicha majburiy majburiyatlarni o'z ichiga oladi (barcha turdagi ma'lumotlar uchun). Majburiy qoidalarga ega bo'lganlarning deyarli barchasi tomonlarga "qonuniy davlat siyosati maqsadlariga" erishish uchun ma'lumotlar oqimini cheklash imkonini beruvchi istisnolar va shaxsiy hayot yoki iste'molchilarni himoya qilish tizimlari (jumladan, ko'p tomonlama kelishuvlarga havolalar orqali) bilan bog'liq barcha juft ma'lumotlar oqimi qoidalarini o'z ichiga oladi.

- ISO standartlari va maxfiylikni kuchaytiruvchi texnologiyalar (PETs), jumladan kriptografiya va qum qutilari kabi standartlar va texnologiyaga asoslangan tashabbuslar tashkilotlar tomonidan ma'lumotlarga kirishni himoya qilish va nazorat qilish uchun tobora ko'proq foydalanilmoqda.[1]

Chegaralar bo'ylab ma'lumotlar oqimi bugungi raqamlashtirilgan va global miqyosda o'zaro bog'langan dunyoni asoslaydi, lekin ayni paytda maxfiylikni himoya qilish, intellektual mulkni himoya qilish, tartibga solish imkoniyatlari, raqobat va sanoat siyosati

kabi bir qator tashvishlarni keltirib chiqardi. Bu transchegaraviy ma'lumotlar oqimini tartibga soluvchi qoidalar to'plamining paydo bo'lishiga olib keldi, bu ham davlat siyosati maqsadlarini amalga oshirishni murakkablashtirdi, ham global miqyosda faoliyat yurituvchi barcha o'lchamdagi firmalar uchun xarajatlarni oshirdi. Amalda, mamlakatlar bir tomonlama mexanizmlar, ko'p tomonlama kelishuvlar va savdo bitimlarini o'z ichiga olgan "ishonch" asosida transchegaraviy ma'lumotlarni uzatishni ta'minlash uchun bir qator mexanizm va vositalardan foydalanmoqda. Ushbu maqola ma'lumotlar oqimi va "ishonch"ning yanada bashoratli va shaffof kombinatsiyasi bo'yicha xalqaro muloqot va hamkorlikni qo'llab-quvvatlash maqsadida ma'lumotlarni chegaralar bo'ylab ko'chirish uchun ushbu turli xil vositalarning umumiy tomonlari, bir-birini to'ldiruvchi tomonlari va yaqinlashuv elementlarini aniqlaydi.

2023-yilda Xitoy raisi Si Tszinpin Butunjahon internet konferensiyasida global internet rivojlanishi va boshqaruvi oldida turgan yangi holatlar va yangi talablarni ilmiy tahlil qilib, tinch va xavfsiz kibermakon qurish tashabbusini ilgari surdi [2]. Yangi davrda kibermakonda umumiy kelajakka ega bo'lgan hamjamiyat kontsepsiyasi ostida kiberjinoyatlarni boshqarishning yangi yo'llarini o'rganish ayniqsa muhim bo'ldi. Ayni paytda telekommunikatsiya tarmoqlaridagi firibgarlik jinoyatlarining 80 foizi xorijda sodir etilgan [3]. Jinoyat transchegaraviy ekan, tergov va ijro ham transchegaraviy bo'lishi kerak. Tergov va huquqni muhofaza qilish yurisdiksiyasining ziddiyatlari transchegaraviy kiber jinoyatlarning jinoiy yurisdiksiyasi dilemmasining ildizi va kalitidir.

Kiberjinoyatlarni Xitoyning transchegaraviy kiberjinoyatlarga qarshi kurash amaliyotidan kelib chiqqan holda, huquqni qo'llash va tergov qilish, hozirgi asosiy jihatlar Uchta muhim qiyinchiliklarga duch keladi. Birinchidan, kiberjinoyat yanada yashirin bo'lib, jinoyatchilarning shaxsini aniqlashni qiyinlashtirdi. Kiber jinoyatchilar o'zlarining haqiqiy shaxsini yashirish uchun proksi-serverlar, VPN xizmatlari, tarmoq shifrlash va boshqa usullardan keng foydalanadilar, bu huquqni muhofaza qilish organlariga jinoyatchilarning haqiqiy shaxsini samarali kuzatishni qiyinlashtiradi. Ikkinchidan, transchegaraviy dalillarni to'plashga bo'lgan talab ortib bormoqda, ammo xalqaro hamkorlik kanallari silliq emas. Ko'p sonli mahalliy gumondorlar jinoyat sodir etish uchun xorijdagi tarmoq resurslaridan foydalanadilar va ko'plab asosiy dalillar xorijiy mamlakatlarda. Xitoyning transchegaraviy dalillarni to'plashda asosan sud yordami va politsiya hamkorligi kabi kanallardan foydalaniladi. Biroq, turli mamlakatlardagi turli huquqiy tizimlar va hamkorlikning past samaradorligi tufayli protseduralar ko'pincha og'ir va uzoq vaqt talab etadi. Uchinchidan, kiber jinoyatlar borgan sari zanjirband va uyushgan holga aylanib bormoqda, bu esa huquqni muhofaza qilish va tergovni qiyinlashtirmoqda. Kiberjinoyat qora sanoat zanjirini shakllantirdi va har bir bo'g'in mehnatni taqsimlaydigan, hamkorlik qiladigan va manfaatlarini baham ko'radigan va jinoyatni tayyorlash, tashkil etish, amalga oshirish, sotish va tarqatishdan tortib butun jinoiy jarayonni birgalikda yakunlaydigan ko'plab professional jinoiy guruhlar tomonidan parazitlangan. o'g'irlangan tovarlarni tekshirish va ular bilan shug'ullanish juda qiyin.

Ushbu maqola kiberjinoyat yurisdiksiyasining hozirgi dilemmasidan boshlanadi, tegishli mahalliy va xorijiy nazariy tadqiqotlarni birlashtiradi va kelgusida qonunchilik va amaliyotga yordam berishga umid qilib, yurisdiksiyaviy nizolarni hal qilish bo'yicha tegishli takliflarni ilgari suradi. Turli mamlakatlarda kiber jinoyatlarning jinoiy yurisdiksiyasi bo'yicha turli nazariyalarni tahlil qilgandan so'ng. Muallif, kompyuter tarmog'idagi jinoyatlarning jinoiy yurisdiksiyasida ziddiyat yuzaga kelganda, amaliyot va samaradorlik nuqtai nazaridan, aniq ta'sirga erishish uchun tarmoq jinoyatining o'ziga xos holatlariga qarab turli yurisdiksiya qoidalari belgilanishi kerak, deb hisoblaydi.

Transmilliy kiberjinoatchilikning oldini olish va unga qarshi kurashish politsiya va huquqni muhofaza qilish organlarining mamlakatlar o'rtasidagi hamkorligidan ajralmasdir. Biroq, hozirgi vaqtda, turli omillar ta'siridan kelib chiqqan holda, transmilliy kiberjinoatlarga qarshi kurashda politsiya va huquqni muhofaza qilish organlarining hamkorligida mexanizmni yaratish, yurisdiksiyaviy ziddiyatlarni muvofiqlashtirish, xorijda tergov va dalillar to'plash, gumonlanuvchilarni ekstraditsiya qilish va transchegaraviy o'tkazish bo'yicha ko'plab muammolar mavjud. aktivlarni tiklash. Huquqni muhofaza qilish organlarining ushbu sohadagi hamkorligini yanada rivojlantirish uchun hamkorlikning turli mexanizmlarini doimiy ravishda takomillashtirish, jinoiy yurisdiksiyadagi nizolarni hal qilishga intilish, xorijda tergov va dalillar to'plash faoliyatini standartlashtirish, ekstraditsiya bo'yicha hamkorlikni moslashuvchan tarzda amalga oshirish va faol choralar ko'rish zarur. transchegaraviy aktivlarning tiklanishiga ko'maklashish. Bu transmilliy kiberjinoatlarga qarshi kurash samaradorligini samarali oshiradi. Kiberjinoat tushunchasi va xususiyatlarini tahlil qilish, jinoiy yurisdiksiya mojarolarini ishlab chiqish, xorijdagi mamlakatlar yoki mintaqalarda tegishli qonunchilik va amaliyotni tahlil qilish natijasida transmilliy kiberjinoatlarning jinoiy yurisdiksiyasi an'anaviy jinoiy yurisdiksiya qoidalarini qo'llashda qiyinchiliklarga duch kelishi aniqlandi. Va jinoyatlarni aniqlash va jinoiy javobgarlikka tortishdagi qiyinchiliklar. Jinoyat yurisdiksiyasining yangi qoidalarini o'rnatish qiyinligi kabi qiyinchiliklar oldida biz bir nechta yurisdiksiya tamoyillarining kombinatsiyasini qabul qilishimiz, haqiqiy nazoratga ustunlik berishimiz, iqtisodiy almashinuvlar orqali muammolarni hal qilishga ko'maklashishimiz kerak. kiberjinoatlar bo'yicha xalqaro konventsiya, axborot almashish platformalarini qurishni kuchaytirish va kiberjinoat yurisdiksiyasining transmilliy Yangi mexanizmini yaratish uchun xalqaro jinoiy sud yordami.

Hozirgi kunda insoniyat jamiyati axborot inqilobi davriga qadam qo'ydi. Internet orqali ifodalangan axborot texnologiyalari kundan-kunga o'zgarib bormoqda. Internetning paydo bo'lishi tufayli dunyo yanada rang-barang bo'lib bormoqda. Global internet foydalanuvchilari soni o'sishda davom etmoqda, 2015-yilda Internet foydalanuvchilari soni 3,2 milliardni tashkil etadi. 2023-yilda ijtimoiy tarmoqlarda deyarli 5 milliard kishi (4,88 milliard) faol bo'ladi, bu dunyo aholisining 60,6 foizini tashkil qiladi. Biroq [4]. internet ham ikki qirrali qilichdir. Internetning rivojlanishi va qo'llanilishi odamlar hayotiga qulaylik yaratish bilan birga, an'anaviy jinoyat turlaridan farq qiladigan yangi kiberjinoatlarni ham yuzaga keltirdi. Transchegaraviy kiberjinoat eng zararli turlaridan biriga aylandi. 2020-yilda Xitoy prokuraturasi kiberjinoatlarda gumon qilingan jami 142 ming kishini jinoiy javobgarlikka tortdi (shu jumladan, internet va telekommunikatsiyalardan foydalangan holda sodir etilgan jinoyatlar hamda yuqori va quyi oqim bilan bog'liq jinoyatlar) o'tgan yilning shu davriga nisbatan 47,9 foizga o'sdi [5]. Ma'lumotlarga asoslanib, kiberjinoatning asosiy holatini ko'rish mumkin. Xitoy kiberjinoatining transchegaraviy xususiyatlari ko'zga tashlanadi. Ba'zi jinoyatchilar Xitoy fuqarolariga qarshi maqsadli ravishda transchegaraviy kiberjinoat qilish uchun jinoyat uylarini va aloqa vositalarini chet elga ko'chirishgan. Kiberjinoatda, Cross-chegarani amalga oshirish 13% ni tashkil qiladi [6]. Transchegaraviy kiberjinoat yurisdiksiyasi jinoiy qonun chiqaruvchi yurisdiksiya, jinoiy sud yurisdiksiyasi va jinoiy huquqni qo'llash yurisdiksiyasidan iborat. Jamoat xavfsizligi organlarining o'zlarining jinoiy huquqni qo'llash yurisdiksiyasi doirasidagi umumiy ishlar bo'yicha o'ziga xos jinoiy huquqni qo'llash tartiblari quyidagilardir: ishlarni qabul qilish, majburlov choralarini ko'rish va tergov, tergov tugaydi. Transchegaraviy kiberjinoatlarni tergov qilishda duch keladigan muammolar, asosan, jinoiy huquqni muhofaza qilish yurisdiksiyasi darajasida o'z aksini topadi. Milliy chegaralarning an'anaviy kontseptsiyasi internet makonida mavjud bo'lmaganligi sababli, u jinoiy huquqni qo'llash yurisdiksiyasi va milliy suverenitetning an'anaviy tushunchalariga katta muammo tug'diradi, turli suveren davlatlar tomonidan da'vo qilingan jinoiy huquqni muhofaza qilish yurisdiksiyasida qarama-qarshiliklar va ziddiyatlarni keltirib chiqaradi. Transmilliy kiberjinoatlarning jinoiy huquqni muhofaza qilish yurisdiksiyasi jinoyat huquqini qo'llashda murakkab muammo hisoblanadi. An'anaviy hududiy yurisdiksiya, shaxsiy yurisdiksiya, himoya yurisdiksiya va

universal yurisdiksiya tamoyillari bunday hollarda ularni qo'llashda qiyinchiliklarga duch keladi. Hududiy yurisdiksiya printsipti suveren davlatning o'z hududidagi odamlarni, millatidan qat'i nazar, o'z huquqiy tartibini himoya qilish uchun tartibga solish vakolatini anglatadi. Hududiy yurisdiksiya printsipti jinoyiy yurisdiksiyaning birlamchi tamoyilidir. Hozirgi vaqtda dunyoning aksariyat davlatlarining jinoyat qonunchiligida hududiy yurisdiksiya printsipti belgilangan. Shaxsiy yurisdiksiya printsipti mamlakatning o'z xalqi tomonidan sodir etilgan jinoyatlar ustidan yurisdiksiyaga ega ekanligini, u hudud ichida yoki undan tashqarida sodir bo'lishini ta'minlaydi. Shaxsiy yurisdiksiya odamlarga yo'naltirilgan bo'lib, mamlakat fuqarolarining asosiy huquqlarini himoya qilishga asoslanadi, shuning uchun jinoyiy yurisdiksiya geografiya bilan cheklanmaydi. Mamlakat fuqarolari qayerda bo'lishidan qat'i nazar, mamlakat ular ustidan yurisdiksiyani amalga oshirish huquqiga ega.. Himoya yurisdiksiyasi printsipti, agar ular mamlakatning o'z xalqi yoki mamlakat manfaatlariga tajovuz qilsa, chet elliklar tomonidan hududdan tashqarida sodir etilgan jinoyiy harakatlarga nisbatan mamlakat jinoyat qonuni qo'llanilishi mumkinligini anglatadi. Himoya yurisdiksiyasi printsiptiga ko'ra, kiberjinoyatdan jabrlangan barcha mamlakatlar va mintaqalar unga nisbatan jinoyiy yurisdiksiyaga ega. Agar tegishli mamlakatlarning barchasi jinoyiy yurisdiksiyaga da'vo qilsa, bu jinoyiy yurisdiksiya ziddiyatiga sabab bo'ladi. Umumjahon yurisdiksiya printsipti shuni anglatadiki, jinoyat sodir etilgan joydan yoki jinoyatchining fuqaroligidan qat'i nazar, dunyoning barcha mamlakatlari uchun umumiy bo'lgan muayyan qonuniy manfaatlarini buzadigan jinoyat sodir etilgan bo'lsa, har bir davlat o'z jinoyat qonunlarini qo'llashi mumkin. Umumjahon yurisdiksiyani amalga oshirishning zaruriy sharti xalqaro shartnomalar qoidalaridan iborat. Hozirgi vaqtda xalqaro konventsiyalarda nazarda tutilgan, umumiy insoniyat manfaatlariga xavf tug'diradigan og'ir jinoyatlar, asosan, qaroqchilik, terrorizm jinoyatlari va boshqalarni o'z ichiga oladi. Amaldagi qonunchilikdan kelib chiqadigan bo'lsak, kiberjinoyatlarda universal yurisdiksiya printsipti unchalik qo'llanilmaydi. Transchegaraviy kiberjinoyatlarga qarshi xalqaro jinoyiy sud yordamidagi hozirgi nizolar va nizolar tufayli tarmoq avtonomiyasi nazariyasi, yurisdiksiya nisbiyligi nazariyasi, IP-manzil yurisdiksiya nazariyasi, veb-sayt yurisdiksiyasi nazariyasi, cheklangan yurisdiksiya printsipti va eng yaqin aloqa tamoyili ishlab chiqilgan. Ammo bu yangi kiberjinoyatlarning yurisdiksiya nazariyalari o'ziga xos kamchiliklarga ega va ularning barchasi ma'lum darajada kiberjinoyat rivojlanishidan chetga chiqadi. Transmilliy kiberjinoyatda yurisdiksiyani qo'llash qiyinligini to'g'ri va samarali hal qilib bo'lmaydi. Aslini olganda, transmilliy kiberjinoyat yurisdiksiyasini qo'llash dilemmasining o'zagi turli mamlakatlar o'rtasidagi yurisdiksiyaviy nizolarda yotadi. Yurisdiksiyaviy nizolar ikki turga kiradi: ijobiy konfliktlar va salbiy konfliktlar. Faol konflikt barcha mamlakatlarning milliy suverenitetni himoya qilish nuqtai nazaridan o'z yurisdiksiyasiga ega ekanligini da'vo qilishini anglatadi, ya'ni yurisdiksiyada raqobat yuzaga keladi. Bu holat ko'pincha mamlakatlar o'rtasida keraksiz tortishuvlarga olib keladi. Salbiy konflikt hech bir davlat jinoyat ustidan jinoyiy yurisdiksiyani amalga oshirishni talab qilmasligini bildiradi. Bunday mojaro aslida jinoyatni ma'qullaydi va xalqaro vaziyat barqarorligiga yordam bermaydi. Transchegaraviy kiberjinoyatlar bo'yicha jinoyiy huquqni qo'llash yurisdiksiyasini tashkil etish va muvofiqlashtirish "suverenitetni qo'llab-quvvatlash" va "xalqaro hamkorlik" tamoyillariga asoslanishi kerak. Yurisdiksiyani yanada toraytirish, amaldagi nazoratga ustuvor ahamiyat berish, sud jarayonidagi qulaylik asosiy ustuvorlik bo'lishi, "joy" va "odamlar" o'rtasidagi munosabatlar muvozanatli bo'lishi kerak. Bu transmilliy kiber jinoyatlar uchun jinoyiy yurisdiksiyani qo'llash muammosini hal qilishning to'g'ri yo'lidir.

Tarmoq axborot texnologiyalari va jinoyatchilik yuqori darajada integratsiyalashgan yangi transchegaraviy kiberjinoyatlar nafaqat odamlarning mulkiga katta talofatlar keltirdi, balki ijtimoiy xavfsizlik uchun yangi muammolarni ham keltirib chiqardi. Xitoyda transchegaraviy kiberjinoyatlarga qarshi kurashning yangi tendentsiyasi fonida bunday jinoyatlar ko'p sonli, murakkab turlari, o'ta uyushgan jinoyiy guruhlar bilan ajralib turadi, jinoyiy vositalarni aniqlash qiyin va odatda bir nechta yurisdiksiyalarni qamrab oladi, bu esa boshqaruvning an'anaviy

usullarini qiyinlashtiradi. ishlamoq. Kiberjinoyat an'anaviy huquqiy maydon chegaralaridan oshib ketganligi sababli, virtual kibermakonni an'anaviy jinoyat joylarining jismoniy makon tushunchasiga asoslanib o'lchash mumkin emas. Kiberjinoyatning virtual va nomintaqaviy xususiyatlari transmilliy kiberjinoyatlarning jinoiy yurisdiksiyasida qiyinchiliklarga olib keldi. Kibermakonda milliy suverenitet kontseptsiyasi va asosiga sodiq qolgan holda, "qobiliyatli" deb ataladigan yangi yurisdiksiya qoidalarini shakllantirish qiyin. Yurisdiksiyaviy ziddiyat transmilliy kiberjinoyatning jinoiy yurisdiksiya dilemmasining ildizi va kalitidir. Xalqaro hamkorlikni mustahkamlash asosida Internet jinoyati bo'yicha xalqaro konventsiyani shakllantirish, ikki tomonlama yoki ko'p tomonlama kelishuvlarga erishish, hatto yurisdiksiyaga oid nizolarni hal qilish uchun Xalqaro Sudga taqdim etish transmilliy kiberjinoyatlar bo'yicha jinoiy yurisdiksiya mojarolarini hal qilishning bugungi oqilona tanlovidir. Albatta, salbiy yurisdiksiya ziddiyatlarini hal qilishning kaliti universal yurisdiksiyani o'rnatishdir, ammo universal yurisdiksiya yurisdiksiyaning ijobiy ziddiyatlarini kuchaytiradi. Shuning uchun yurisdiksiyadagi nizolarni muzokaralar va hal qilish mexanizmini o'rnatish ijobiy yurisdiksiya ziddiyatlarini hal qilishning kalitidir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Casalini, F., J. López González va T. Nemoto (2021), "Transchegaraviy ma'lumotlarni uzatishda tartibga solish yondashuvlarida umumiyliklarni xaritalash", OECD Savdo siyosati hujjatlari , № 248, OECD nashriyoti, Parij, <https://doi.org/10.1787/ca9f974e-en> .

2. http://www.news.cn/politics/leaders/2023-11/09/c_1129967223.htm

3. Guanchjou kundalik. (2022 yil 14 sentyabr). Elektron pochta firibgarligiga qarshi kurashda xalqaro hamkorlikni chuqurlashtirish va kuchlarni birlashtirish. https://gzdaily.dayoo.com/pc/html/2022-09/14/content_869804122.htm

4. Xinhuanet. (2023 yil 23 iyul). Hisobot shuni ko'rsatadiki, dunyo bo'ylab 5 milliardga yaqin ijtimoiy tarmoq foydalanuvchilari bor. http://www.news.cn/world/2023-07/23/c_1129764051.htm

5. Xinhuanet. (2021 yil 8 aprel). Pekin: O'tgan yili 142 ming kishi kiber jinoyatlarda gumon qilingani uchun jinoiy javobgarlikka tortilgan. http://www.xinhuanet.com/politics/2021-04/08/c_1127304710.htm

6. Xitoy yangiliklar tarmog'i. (2021 yil 7 aprel). Oliy xalq prokuraturasining statistik ma'lumotlariga ko'ra, kiber jinoyatlarning 13 foizi transchegara orqali sodir etilgan. http://news.china.com.cn/2021-04/07/content_77384954.htm